

ЗАХИСНІ СПОРУДИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

ВОДЯНКО Олександра Володимирівна
студентка ОС Магістр
спеціальності «Геодезія і землеустрій»

Науковий керівник
КУСТОВСЬКА Оксана Володимирівна
к.е.н., доцент кафедри
землепорядного проєктування
Національний університет
біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна,
kustovska_o@nubip.edu.ua

Захисні споруди цивільного захисту – це інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних чинників, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.[1]

Захисні споруди цивільного захисту створені для збереження життя та здоров'я людей під час надзвичайних ситуацій. Вони захищають від вибухів, радіації, хімічного забруднення й інших небезпек, забезпечуючи фізичну безпеку та психологічний спокій населення. Крім того, такі укриття дозволяють продовжувати роботу важливих служб та інфраструктури навіть у кризових умовах.

Захисні споруди залежно від умов, що в них створюються, та захисних властивостей поділяються на: сховища та протирадіаційні укриття (далі – ПРУ).[2]

З метою раціонального використання захисних споруд поза межами періоду дії надзвичайних ситуацій, воєнних (бойових) дій та терористичних актів в житлових будинках та будівлях громадського призначення, у тому числі закладах освіти та закладах охорони здоров'я рекомендується проєктувати споруди подвійного призначення (далі – СПП), які: призначені для використання за основним функціональним призначенням з метою забезпечення суспільних або господарських потреб (основне функціональне призначення); мають захисні властивості сховищ або ПРУ та спроектовані, побудовані або пристосовані таким чином, щоб забезпечити умови для тимчасового перебування людей, що підлягають укриттю, під час дії надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.[2] СПП мають одночасно задовольняти вимоги, встановлені будівельними нормами відповідно до обох функціональних призначень таких споруд.

Захисні споруди цивільного захисту (далі – захисні споруди) та споруди подвійного призначення проєктуються та будуються таким чином, щоб

протягом певного часу (до 48 годин) створити належні умови для перебування людей, що підлягають укриттю, та забезпечити відповідний ступінь їх захисту від прогнозованих впливів небезпечних чинників, які можуть виникнути як складова частина небезпечних явищ надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.[2]

Особливе значення у системі захисту населення мають найпростіші укриття типу щілин. Це найбільш масові захисні споруди, що можуть бути збудовані населенням у найкоротший термін. Щілини будують перекритими і відкритими. Перекрита щілина захищає: від світлового випромінювання – повністю, від ударної хвилі – у 1,5 3 рази, від проникаючої радіації і радіоактивного випромінювання – у 200 300 разів, а також надійно захищає від осколкових і кулькових бомб, від запалювальних засобів. Відкрита щілина зменшує ймовірність ураження ударною хвилею (в 1,2 рази), проникаючою радіацією і світловим випромінюванням. [3]

Сучасні підходи до забезпечення безпеки населення через розбудову системи захисних споруд передбачають використання інноваційних технологій, матеріалів та інженерних рішень, що підвищують їхню ефективність. Одним з основних напрямків є модернізація старих споруд, оскільки значна частина захисних об'єктів була побудована за застарілими стандартами і не відповідає сучасним вимогам. Для підвищення рівня безпеки застосовуються нові матеріали, що мають підвищену стійкість до вибухів та радіації, автоматизовані системи фільтрації повітря, автономні системи енергопостачання та водопостачання, а також сучасні системи моніторингу внутрішніх умов і зовнішньої обстановки.

Важливою складовою сучасного підходу є інтеграція захисних споруд у загальну систему реагування на надзвичайні ситуації. Це передбачає тісну координацію між різними службами цивільного захисту, забезпечення швидкого доступу до укриттів та розробку планів евакуації, що дозволяють оперативно й ефективно використовувати захисні споруди у кризових ситуаціях, а особливо під час війни. Також одним із пріоритетів є доступність інформації для населення про розташування захисних споруд, їхню ємність і правила користування.

Отже, перспективи розвитку системи захисних споруд в Україні включають впровадження нових стандартів та удосконалення законодавчої бази, яка регулює їх проєктування, будівництво та експлуатацію. З огляду на світовий досвід, в Україні актуальним є також створення мобільних захисних споруд, що можуть оперативно встановлюватися у місцях підвищеного ризику або тимчасового розміщення населення під час кризових ситуацій. До перспективних напрямків належить також проведення систематичних навчань для населення та служб цивільного захисту, що сприятиме підвищенню обізнаності та рівня підготовки до можливих небезпек.

Захисні споруди цивільного захисту є невід'ємним елементом національної безпеки, що потребує постійної модернізації та інтеграції нових підходів для ефективного захисту населення в умовах сучасних загроз.

Список використаних джерел:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012р. №5403-IV, поточна редакція від 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 10.02.2025).
2. ДБН В.2.2.5-2023 «Захисні споруди цивільного захисту». [На заміну ДБН В.2.2.5-97; чинний від 2023-11-01]. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3225773063500990463?doc_type=2 (дата звернення: 11.02.2025)
3. Васійчук В. О., Гончарук В. Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 417с.

УДК 528.4:355.422(1-81)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

6-7 березня 2025 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

6-7 March 2025

Тези опубліковано в авторській редакції

*Автори матеріалів
НЕСУТЬ ПОВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ*

За точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей